

Multi- versus interculturaliteit

Mgr. Antonio Veglio, voorzitter van de Pauselijke Raad voor Migranten en Reizigers, wil niet langer het beladen begrip 'multiculturaliteit' gebruiken dat verwijst naar het samen bestaan van twee of meerdere culturen op één plaats. Hij verkiest het positievere begrip 'interculturaliteit'. „Dat erkent dat er stabiele relaties bestaan tussen verschillende culturen op één plaats en verwijst naar de houdingen en opvoedingsinstellingen die nodig zijn voor de ontmoeting van culturen.”

Niet gastvrij

Aartsbisschop Maroun Lahham van Tunis klaagt het gebrek aan Europese gastvrijheid aan voor vluchtelingen uit Libië. „Terwijl burgers en ngo's hen in Tunesië en Egypte met open armen opvangen, blijft het gebrek aan opvang in Europa onbegrijpelijk.”

Solidair met Zuid-Sudan

Pater Lombardi pleit voor internationale steun aan Zuid-Sudan, dat op 9 juli onafhankelijk wordt na twintig jaar overheersing door Noord-Sudan. De perswoordvoerder van het Vaticaan erkent dat de uitbouw van Zuid-Sudan niet eenvoudig is wegens de talrijke etnische groepen en de grote armoede. „Er zijn tekenen van hoop, maar ze zijn broos en moeten worden ondersteund, willen we vrede zaaien in het hart van Afrika.” (IVH)

GELOOFSVRAGEN

Vraag het aan Theo

- Aflaten altijd gekoppeld aan biechtsacrament
- Praktijk grondig herzien door Paulus VI in 1967

Erik DE SMET

Aflaten vinden hun oorsprong in de Vroege Kerk. Een biechteling kon door gebed en goede daden de na een publieke biecht opgelegde boeteperiode inkorten. Vandaar werd in het verleden een aflaat steeds uitgedrukt in dagen en jaren.

Tijdens de vroege middeleeuwen werd de biecht een besloten praktijk en een individuele aangelegenheid. Er ontwikkelde zich bovendien een typisch middeleeuws theologisch inzicht, waarbij de veronderstelling dat God van de zondaar vraagt spijt te betonen voor zijn zonden, gerijmd werd aan Gods verzoening met de mens in Christus en aan de heilstaak van de Kerk. Zo ontstond het systeem van aflaten. De eerste aflatencampagne voor een Jubeljaar vond plaats in 1300. Het woord zelf ontwikkelde zich uit het Middelnederlandse *aflaet*, kwijtschelding.

Paus Clemens VI reguleerde in 1343 het systeem een eerste keer. Het gebruikelijke dankoffer voor de kerkelijke gunst veranderde in

de mogelijkheid aflaten aan te kopen. Voor grote kerkelijke initiatieven, zoals de bouw van een kathedraal, werden dan ook aflaten uitgeschreven. In 1476 stelde kardinaal Raimund Peraudi dat aflaten gebruikt konden worden om de zielen van gestorvenen snel door het vagevuur te helpen zowel als voor de levenden. De paus nam dit standpunt snel over.

Een grootse pauselijke campagne vanaf 1506 om de bouw van de Sint-Pieters in Rome te voltooiën met de verkoop van aflaten, riep bij Maarten Luther hevige weerstand op. De kerkhervormer ergerde zich niet zozeer aan de verkoop, maar aan het feit dat het uitgangspunt strijdig is met de rechtvaardiging door het geloof, zoals verwoord in de Bijbel. De mens kan zijn eigen verlossing niet bewerken en zeker niet door de aankoop van een stuk perkament, stelde hij.

Al hadden vóór Luther andere theologen ook hun vragen bij aflaten, toch was zijn protestactie in Wittenberg in 1517 de rechtstreekse aanleiding tot een scheuring in de westerse Kerk en de aanzet voor het protestantisme. Hoe gevoelig dit nog steeds ligt, blijkt uit het afgrijzen van de protestanten toen Joannes-Paulus II in het Jubeljaar 2000 een volle aflaat afkondigde.

Wellicht schenkt Rome de deelnemers aan de Wereldjongerendagen in Madrid, net zoals bij de vorige edities, een volle aflaat. Die praktijk roept bij enkele lezers vragen op.

De pausen van de Contrareformatie herzag de aflatenpraktijk en reeds in 1567 werd het verboden nog aflaten te verkopen. In de katholieke volksdevotie kreeg het verdienen van aflaten een voornaam plaats toebedeeld. Twee voorbeelden. De leden van de broederschap van Onze-Lieve-Vrouw van Scherpenheuvel kregen een volle aflaat als ze op bepaalde dagen op bedevaart trokken. Sommige gebedsformules en goede werken waren goed voor een aflaat van driehonderd of meer dagen.

„Aflaat is kwijtschelding ten overstaan van God van tijdelijke straffen voor zonden”

In 1967 herzag Paulus VI in de apostolische constitutie *Indulgentiarum doctrina* de leer terzake. De wildgroei werd beperkt. Sindsdien wordt enkel gesproken van volle of gedeeltelijke aflaten. De catechismus uit 1993 geeft een bondige omschrijving: „De aflaat is de kwijtschelding ten overstaan van God van tijdelijke straffen voor zonden die, wat de schuld betreft, reeds vergeven werden. De goed ingestelde gelo-

vige kan die kwijtschelding onder bepaalde welomschreven voorwaarden verwerven door toedoen van de Kerk die als beheerster van de verlossing met gezag de schat der voldoeningen van Christus en de heiligen uitdeelt en toepast” (paragraaf 1471).

Slechts de Heilige Stoel, meer bepaald de Apostolische Penitentiaria, kan een aflaat afkondigen. Bekende recente voorbeelden zijn de aflaten naar aanleiding van het Jaar van de Eucharistie, het Heilig Jaar in Compostela en de Wereldjongerendagen. De voorwaarden om een volle aflaat te verwerven zijn biecht, communie en gebed volgens de intenties van de paus. Wie bidt voor het succes van de Wereldjongerendagen verkrijgt een gedeeltelijke aflaat.

Vandaag is de praktijk minder courant en valt de diepe grond ervan moeilijk uit te leggen. Toch zien we de aflaat nog altijd passen in een geestelijke beweging van bekering en de ervaring van Gods barmhartigheid.

Theo vertrekt voor twee maanden met zomervakantie. In september verschijnt deze rubriek opnieuw. Nieuwe vragen of opmerkingen zijn en blijven welkom bij *Redactie Kerk & Leven* • *Vraag het aan Theo*, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, geloofsvragen@kerknet.be.

Sint-Paulus schittert opnieuw

Lea VAN DER JEUGT conserveert met eindeloos geduld oude kerkgewaden

Ilse VAN HALST

Op 26 juni trekt de Sint-Paulus Paardenprocessie door de straten van Opwijk. Niet letterlijk in een nieuw jasje gestoken, maar toch. Lea Van der Jeugt uit Zellik conserveerde de Paulusmantel en de koorkap van de relikwiedrager. Momenteel legt ze de laatste hand aan de conservatie van een beschadigd vaantje. Ook de blauwfluwelen en de zilvelaken Maria-mantel nam ze onder handen, evenals de binnenzijde van het tabernakel.

„Een onderwerp voor mijn eindwerk in de avondopleiding textielconservering aan de Academie voor Beeldende Kunsten in Anderlecht had ik niet meteen in gedachte”, vertelt Van der Jeugt, gepensioneerd en gewezen apotheker, die het reeds als kind niet kon laten een fijne wollen stof of zachte zijde even te berouwen. „Toen ik Emiel Van Lembergen, de voorzitter van de kerkfabriek van Sint-Paulus, daarover sprak, vertelde hij me dat heel wat fraaie stukken textiel uit het patrimonium van zijn kerkfabriek, die onder meer worden gebruikt in de Sint-Paulusprocessie, onder handen dienden genomen.”

Van der Jeugt beet zich erin vast. Ook de problematiek van het op-

Lea Van der Jeugt legt de laatste hand aan de conservatie van de koorkap van de relikwiedrager. © Joke Vandermeersch

bergen en de inventarisatie van het textielpatrimonium werd een deel van haar eindwerk.

Van der Jeugt heeft het voortdurend over 'conserveren'. Bewust. „Het is de bedoeling de gewaden in hun oorspronkelijke vorm te behouden, zodat ze mooi ogen en toch weer gedragen kunnen

worden. Je voegt er ook best zo weinig mogelijk nieuwe elementen aan toe. Een beschadigde galon ter versiering van een mantel zal ik niet vervangen, maar op een steunweefsel hechten om het verzwakte onderdeel te verstevigen, net omdat die van betekenis is voor de periode waarin het ge-

waad werd vervaardigd. Vervang je de galon door een frisse, nieuwe versie, dan conserveer je niet meer, maar herstel je.”

Onnodig te zeggen dat dit een tijdrovend en bijgevolg duur karwei is. „Niet iedereen beschikt over het budget voor dergelijke

„Niet enkel schilderijen en beeldhouwwerk maken deel uit van ons kunstpatrimonium, ook kerktextiel en processiegewaden”

conservaties. Bovendien rijst de vraag of je alles moet bewaren voor het nageslacht. De zijdefluwelen mantel uit de negentiende eeuw zowel als de gewaden uit de art-decoperiode? Wat met de synthetische weefsels van vandaag? Nu lijken ze niet bijzonder, maar over een eeuw wellicht wel. Het is een eindeloos debat.”

Zopas herstelde Van der Jeugt belangeloos de koorkap voor de relikwiedrager van Sint-Paulus. „Het vergde zo'n vijftig uren, maar ik deed het graag om Marise Huygens, die zich het lot van de gewaden van de processie aantrekt, aan te moedigen.”

Van der Jeugt vervolgt: „Bovendien put ik veel voldoening uit dit werk, zeker als ik merk dat mensen het belang van de conservatie van dit kunstpatrimonium inzien en er zich, vaak naast drukke beroepsverplichtingen, voor willen inzetten. Vandaag zijn in parochies heel wat vrijwilligers in de weer met de voorbereiding van processies. Ze bekommeren zich om de gewaden en verrichten waardevol werk, maar beschikken vaak over weinig middelen.”

Met haar aanstekelijke enthousiasme wist Lea Van der Jeugt al velen te begeistern. „Er is iets gewekt. Soms komen mensen me vragen stellen over de behandeling van weefsels in huis. Bewustmaking is een belangrijke eerste stap. Niet enkel schilderijen en beeldhouwwerk maken deel uit van ons kunstpatrimonium, maar ook kerktextiel en processiegewaden.”

Intussen doet Van der Jeugt een schietgebedje opdat het op 26 juni niet zou regenen. „Regen is erg schadelijk voor deze oude gewaden. Daarom worden processies bij hevige regenval soms afgelast. Kijklustigen begrijpen dat niet altijd, maar het is wel noodzakelijk, wil je de gewaden behoorlijk conserveren.”